

# OTWARTE DANE MEDYCZNE

morze potencjału, ocean wyzwań

ANNA GRYGOROWICZ

AGNIESZKA MILEWSKA

NATALIA WIŚNIEWSKA

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# plan wystąpienia:

- **wstęp** – czyli kilka słów o tym, co to są dane badawcze i dlaczego warto je udostępnić
- **Data Management Plan (DMP)** zarządzanie danymi a nowe wytyczne NCN
- **Polska Platforma Medyczna**
- **wyniki badań ankietowych** nasze dane badawcze
- **wnioski i dyskusja** co dalej?

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



**dane badawcze:** to dane zaobserwowane,  
zebrane lub wytworzone  
w ramach prowadzenia badań:

- dokumenty tekstowe, notatki
- dane liczbowe (w formie nieprzetworzonej lub czytelnej dla komputera)
- kwestionariusze ankiety, wyniki badań ankietowych
- nagrania audio i video, zdjęcia
- modele matematyczne, algorytmy

- oprogramowanie (skrypty, pliki wejściowe)
- wyniki symulacji komputerowych
- protokoły laboratoryjne, opisy metodologiczne
- próbki, artefakty, obiekty
- metadane (opisy)

# dlaczego należy/warto udostępniać dane badawcze?

- wymogi wydawców, sponsora badań
  - zalecenia różnych instytucji (KE, MNiSW, NCN)
  - polityka otwartości uczelni
  - łatwiejsze prowadzenie badań
  - możliwość przeprowadzenia analiz i porównań
- stymulowanie współpracy
  - ocena rzetelności badań
  - oszczędność czasu i pieniędzy
  - trwała i bezpieczna archiwizacja
  - argumenty etyczne
  - szansa na zacytowanie (publikacji lub badań)

- **Narodowe Centrum Nauki** jest jednym z członków zawiązanej 4 września cOAlition S, czyli europejskiego porozumienia instytucji finansujących badania naukowe.

**UWAGA! wdrożenie  
przesunięte na 2021 rok!**

- cOAlition S przyjęła składający się z dziesięciu zasad tzw. Plan S Jego nadrzędnym celem jest **udostępnianie w sposób otwarty wszystkich publikacji z badań finansowanych przez koalicjantów.**

# NCN a zarządzanie danymi medycznymi

Narodowe Centrum Nauki w tym roku planuje wprowadzić wymóg dołączenia do wniosku o finansowanie projektu załącznika, w którym wnioskodawcy przedstawią skrócony plan zarządzania danymi badawczymi (Data Management Plan)



NARODOWE CENTRUM NAUKI

Zbigniew Blocki  
Dyrektor  
Narodowego Centrum Nauki  
ZKA.071.1.2019

Kraków, 03-04-2019

Szanowni Państwo,

mając na uwadze fakt, że Komisja Europejska w swoich *Zaleceniach z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej i jej ochrony* wezwwała kraje członkowskie, aby jasno określiły strategie rozpowszechniania i otwartego dostępu do publikacji naukowych, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w przyjętym w 2015 roku dokumencie zatytułowanym *Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce*<sup>1</sup> sformułowało wytyczne dotyczące wprowadzenia otwartego dostępu przez jednostki naukowe i uczelnie poprzez:

1. przyjęcie instytucjonalnej polityki otwartego dostępu;
2. wyznaczenie przez kierowników jednostek naukowych i uczelni pełnomocników ds. *Open Access* (OA);
3. wspieranie modelu otwartego czasopism oraz
4. korzystanie z doświadczeń i potencjału bibliotek prowadzących otwarte repozytoria.

Mając powyższe na uwadze, wraz z innymi agencjami finansującymi badania naukowe zrzeszonymi w Science Europe, podjęliśmy działania mające na celu wypracowanie wspólnych europejskich wytycznych dotyczących zarządzania danymi naukowymi i sposobu ich udostępniania w tzw. otwartym dostępie. Praktyczny przewodnik dot. ujednoliconych europejskich praktyk związanych z zarządzaniem danymi naukowymi został opublikowany w styczniu br.<sup>2</sup>

W oparciu o wytyczne zawarte w tym przewodniku planujemy jeszcze w tym roku wprowadzić do formularza wniosku o finansowanie projektu załącznik, w którym wnioskodawca przedstawi skrócony plan zarządzania danymi badawczymi (z ang. *Data Management Plan*), które powstaną w ramach realizacji projektu. Plan ten będzie uzupełniany na etapie składania raportu końcowego i oceniany po zakończeniu realizacji projektu.

Będzie to pierwszy etap wprowadzania przez Narodowe Centrum Nauki polityki otwartego dostępu do danych naukowych wytworzonych/wykorzystanych w ramach realizacji projektów finansowanych przez Centrum, a w niedalekiej perspektywie również do publikacji naukowych.

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# Polska Platforma Medyczna: portal zarządzania wiedzą i potencjałem badawczym

Projekt realizowany jest w oparciu o umowę nr POPC.02.03.01-00-0008/17-00  
Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014-2020  
Oś Priorytetowa 2 „E-administracja i otwarty rząd”  
Działanie 2.3 „Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego”  
Poddziałanie 2.3.1 „Cyfrowe udostępnienie informacji sektora publicznego ze źródeł administracyjnych i zasobów nauki”  
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego



I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# otwarte dane badawcze – przygotowanie do wdrożenia Polskiej Platformy Medycznej

celem ankiety było poznanie przekonań pracowników naukowych polskich uczelni medycznych na temat **otwierania dostępu do danych badawczych oraz zdiagnozowania trudności związanych z zarządzaniem danymi badawczymi**

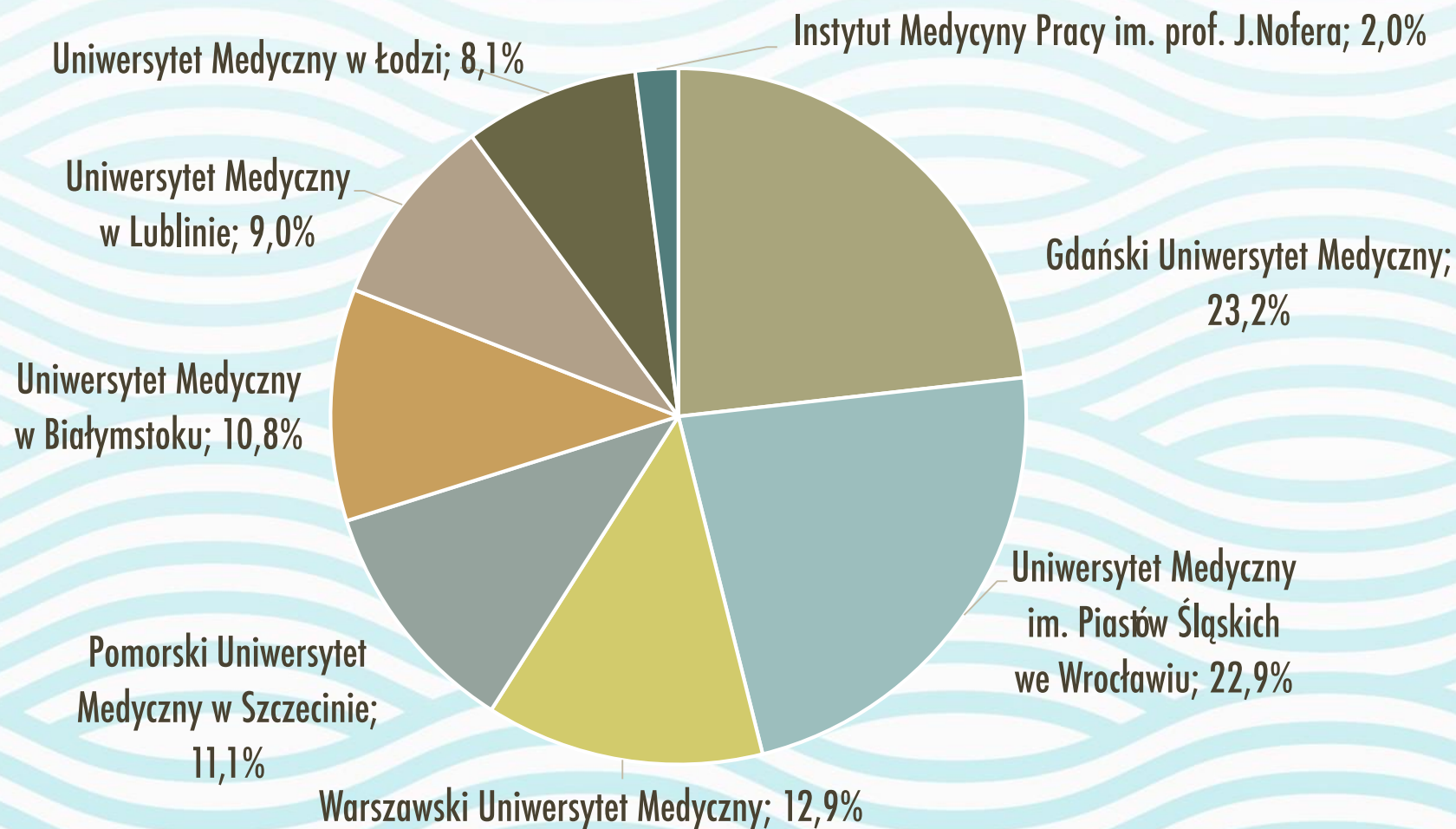
I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego





# otrzymano 603 odpowiedzi z 9 uczelni medycznych

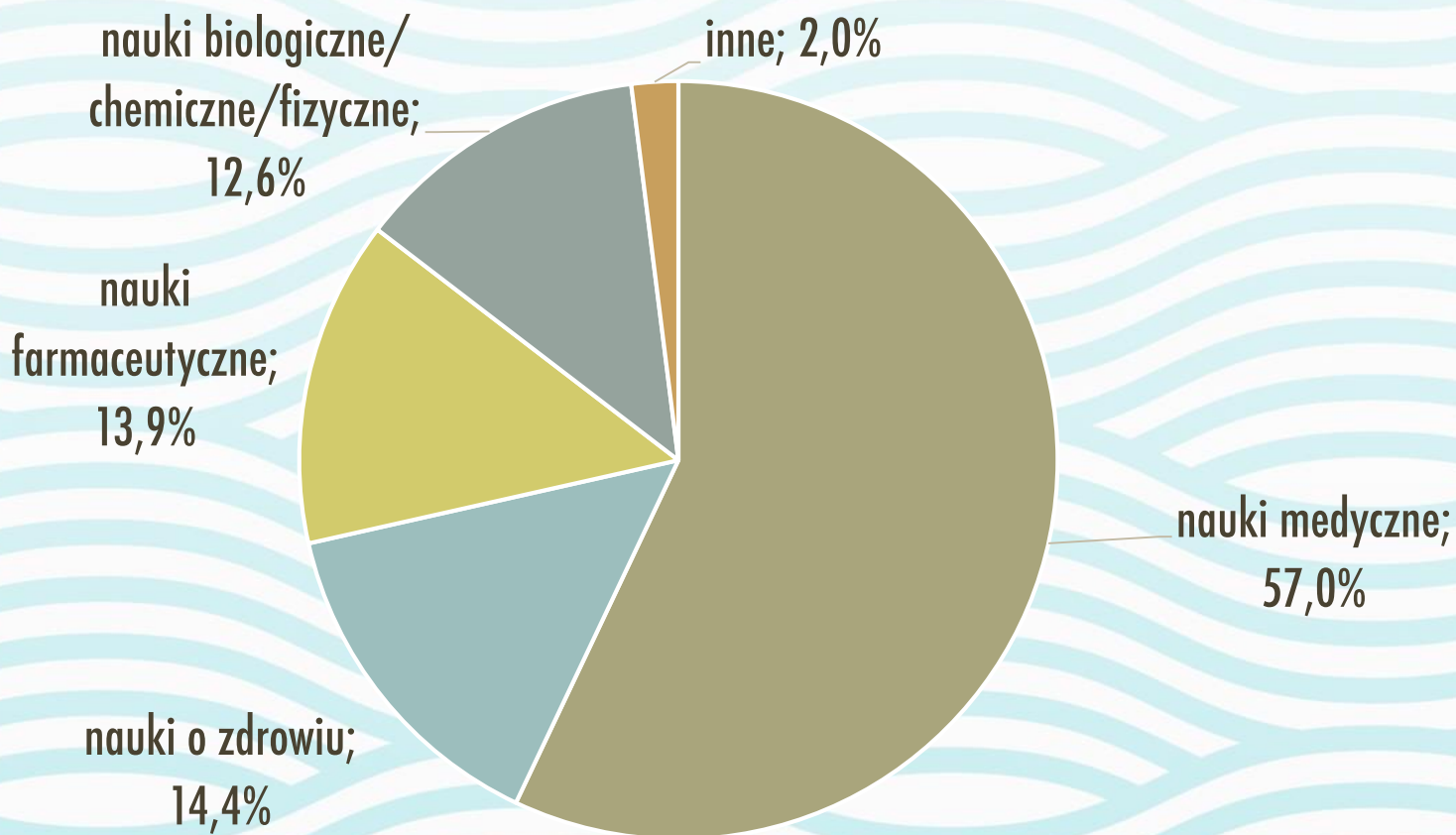


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



## różne obszary nauk biomedycznych wskazane przez respondentów

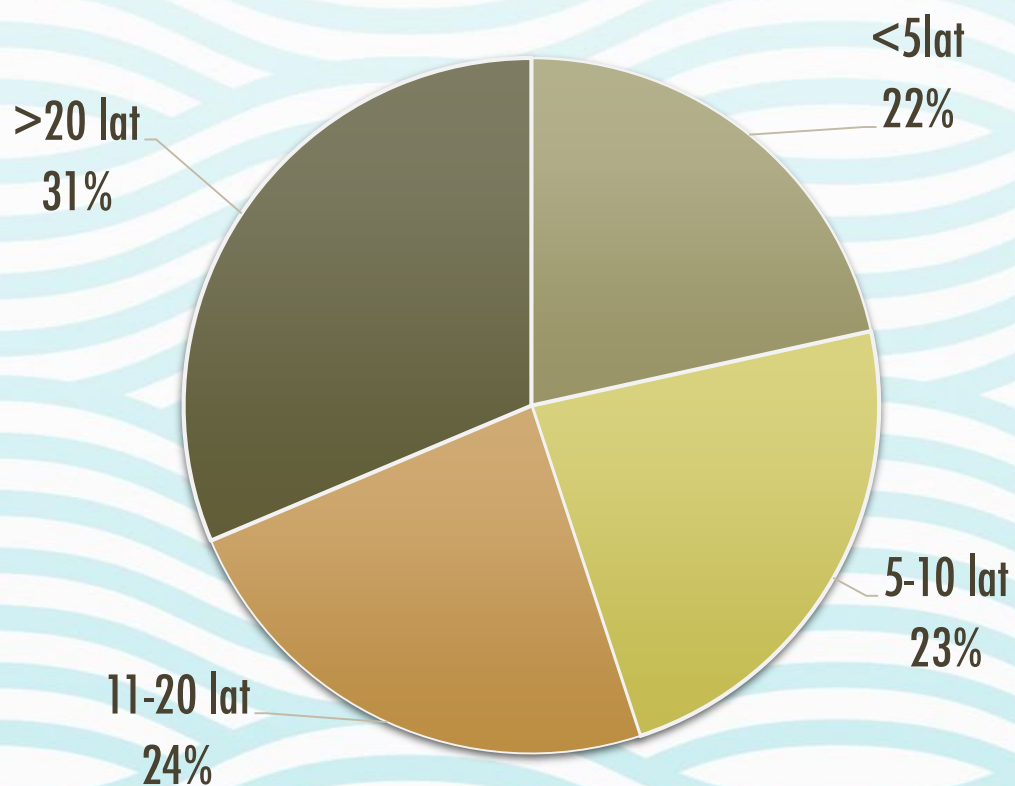


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# doświadczenie w pracy naukowej respondentów

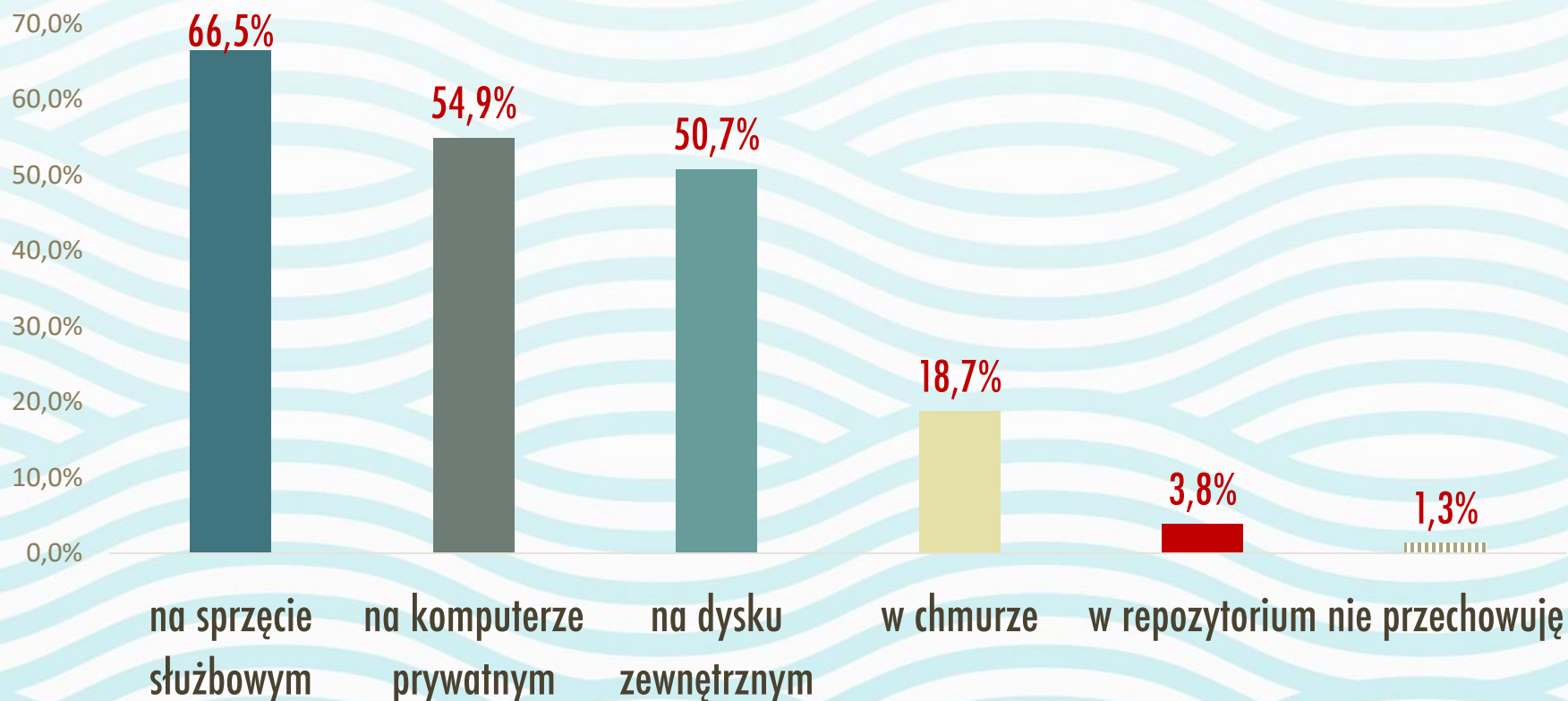


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# tylko 4% naukowców deponuje dane w repozytorium

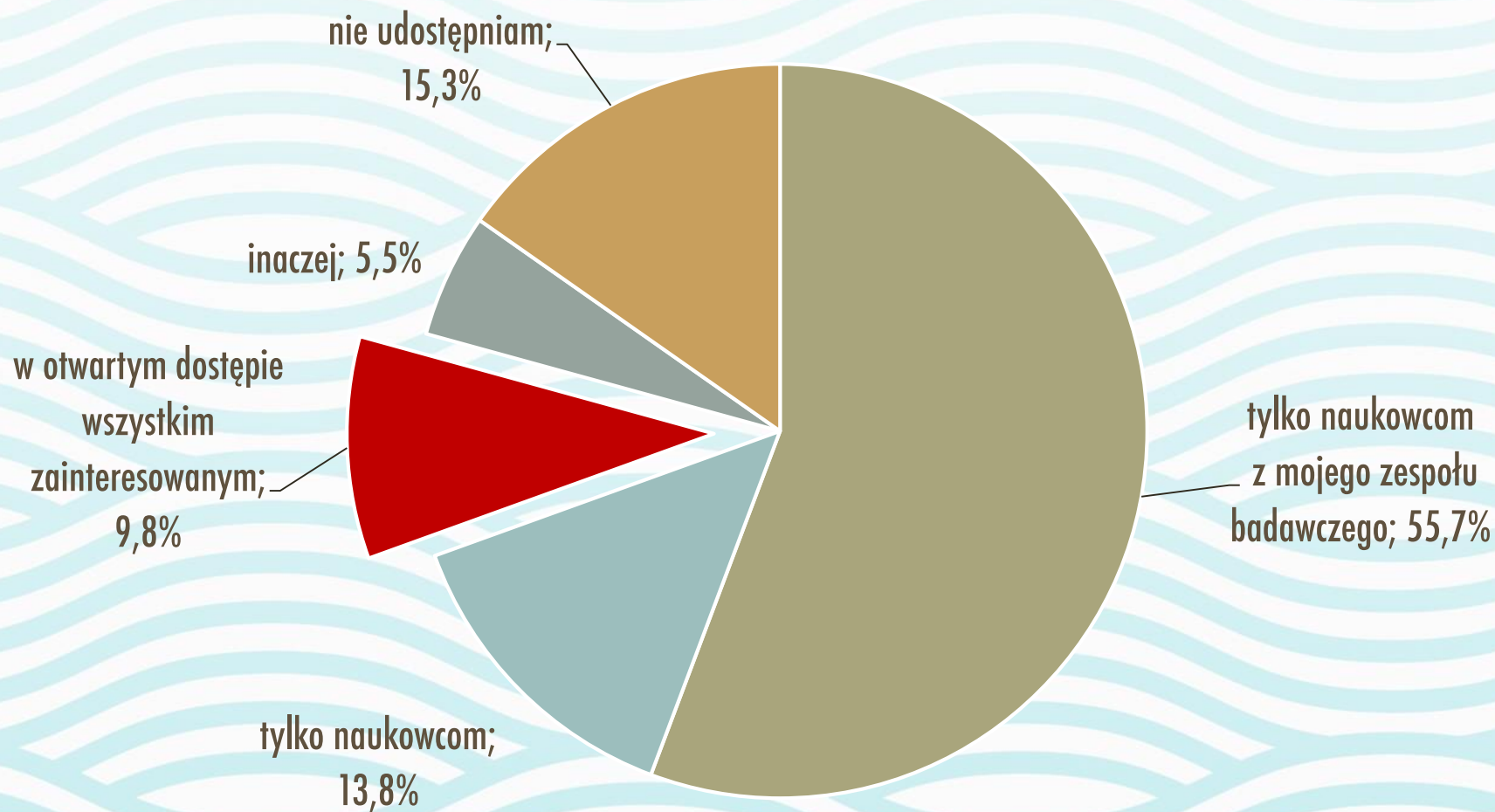


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



większość nie udostępnia swoich wyników obcym ☹️

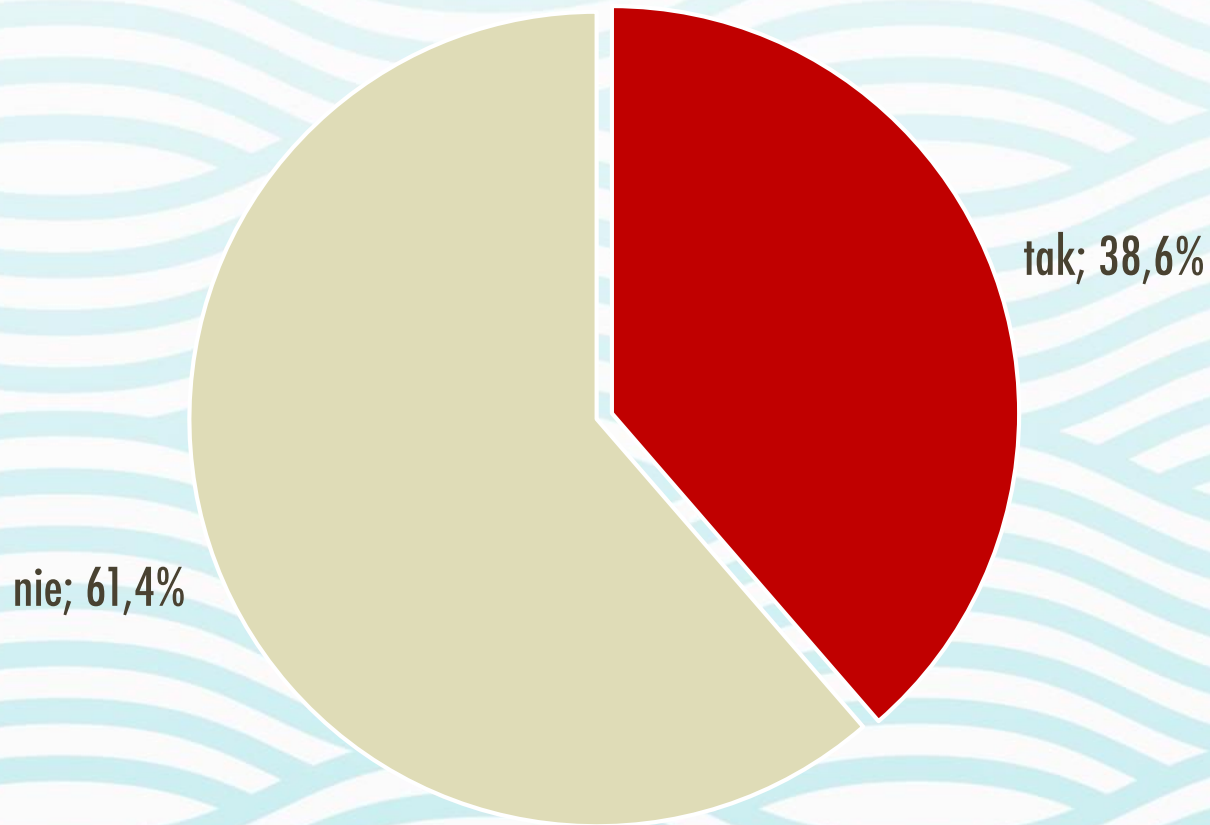


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



z otwartych danych korzystają stosunkowo chętnie...

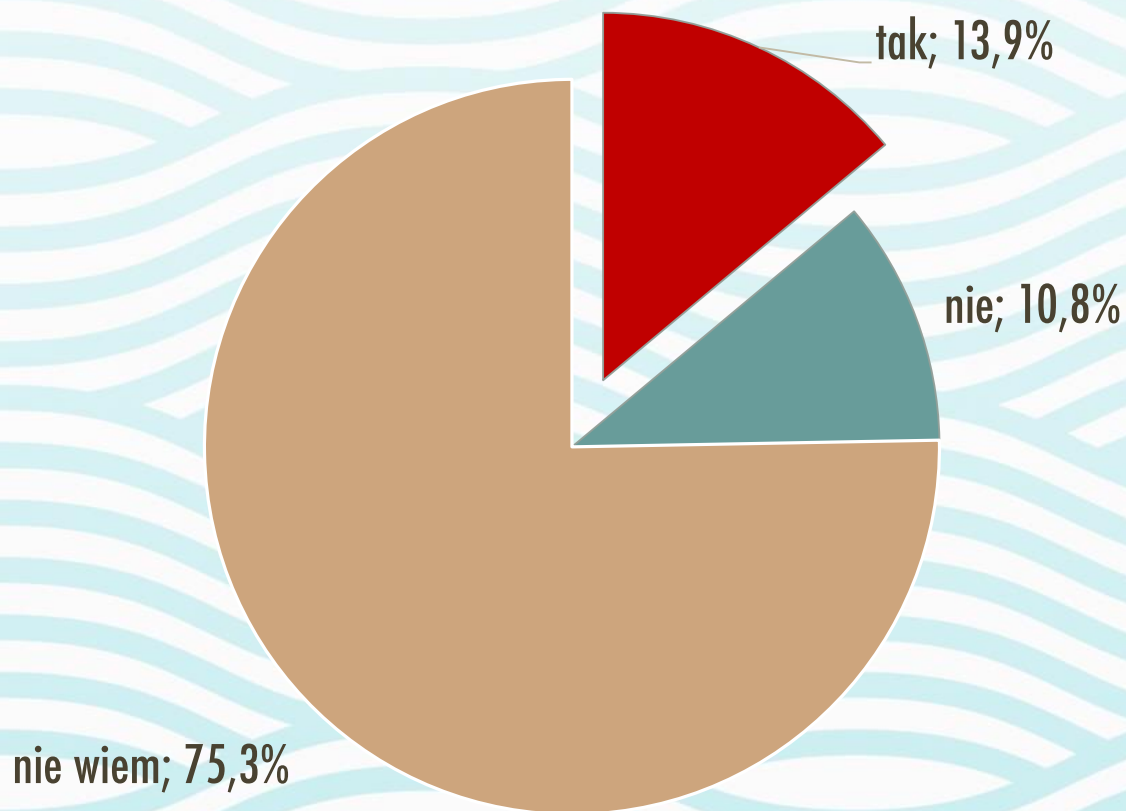


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



jednak tylko nieliczni są zdecydowani udostępnić swoje dane na PPM

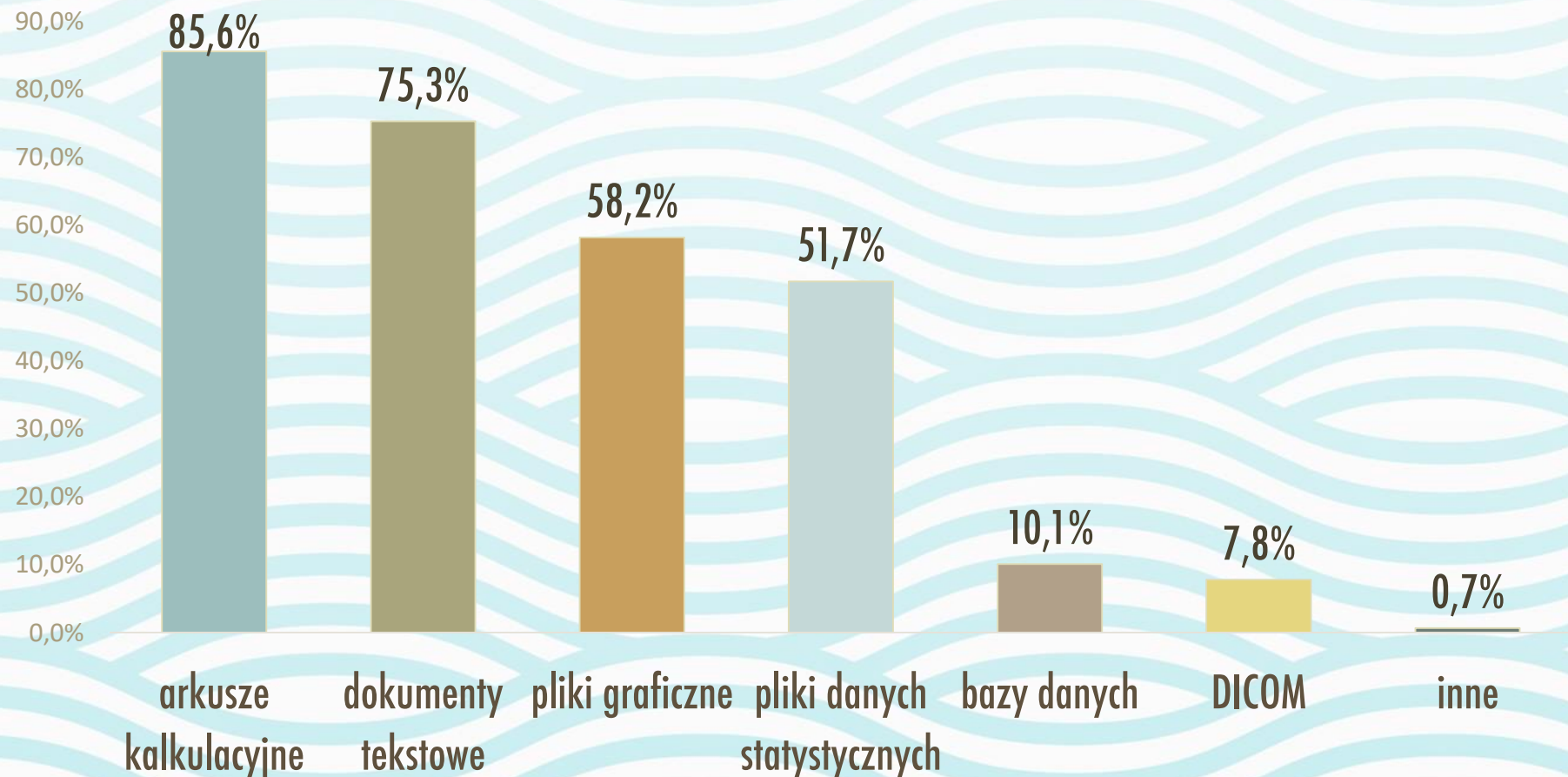


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# formaty większości danych są standardowe:



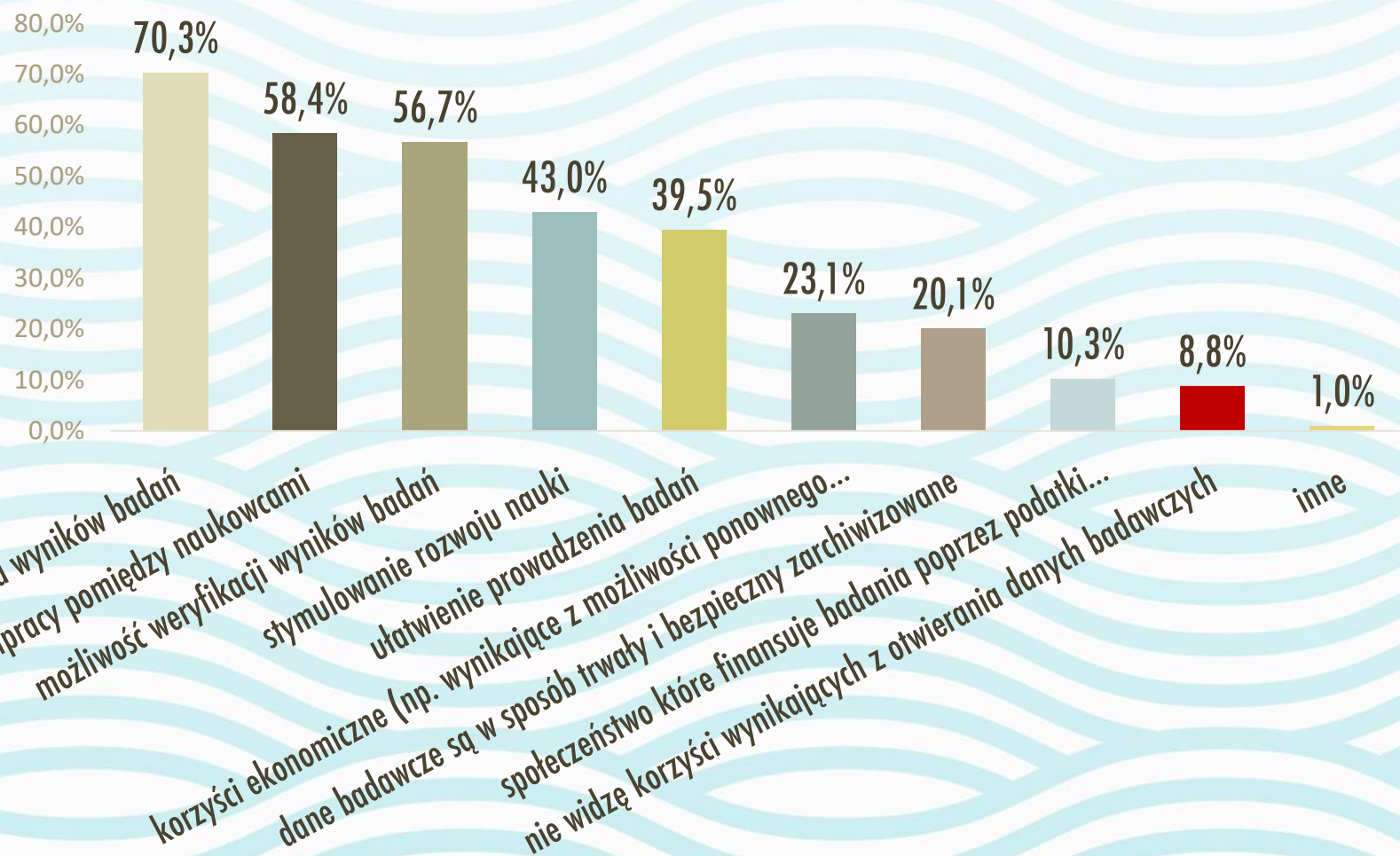
I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego





# morze korzyści (znanych tylko w teorii)

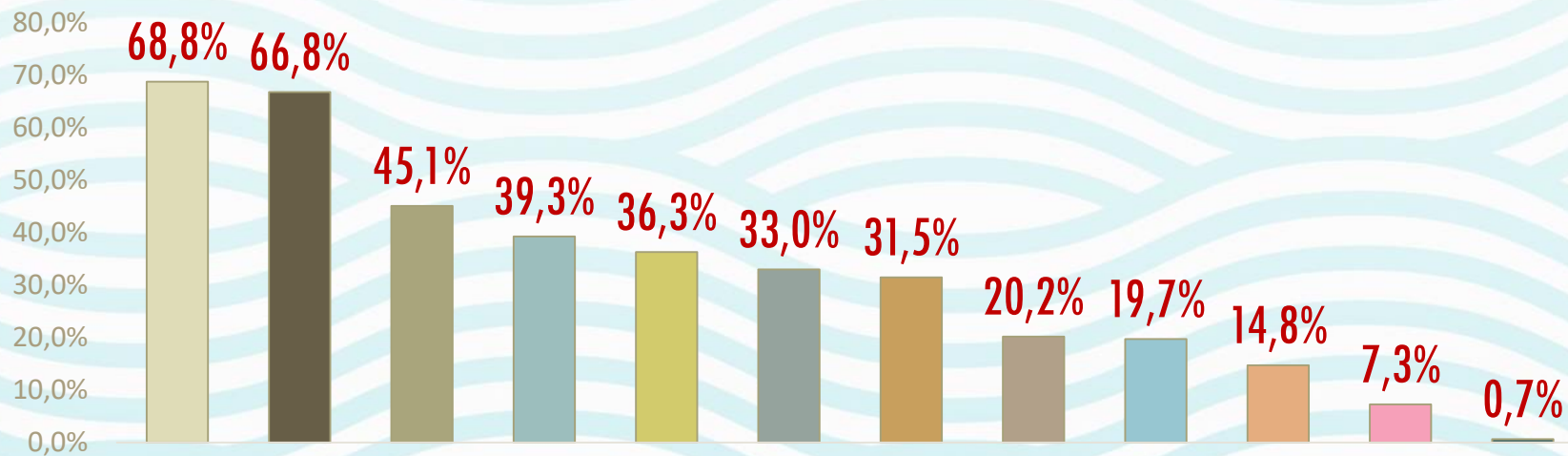


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# ocean wyzwań i problemów



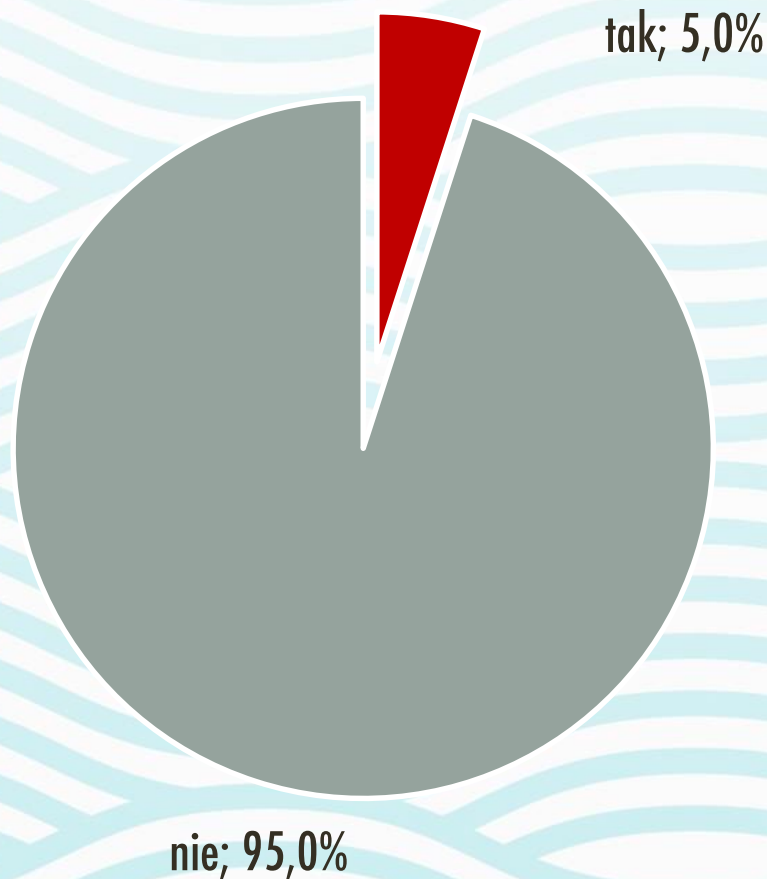
nieuczciwe wykorzystanie danych  
brak możliwości z prawem i z zabezpieczeniem interesów  
niektórzy inni czerpaliby korzyści z wyników mojej pracy  
nie wiem gdzie mógłbym umieścić dane  
jak udostępnić dane (wątpliwości techniczne)  
zgoda od przełożonego/współpracowników  
udostępnienie danych w specjalistycznych/wydawcy  
planuję ponownie wykorzystać dane  
nie widzę w tym swoich korzyści  
krytyczna analiza i weryfikacja danych  
inne

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# tylko 5% naukowców potrafi przygotować DMP

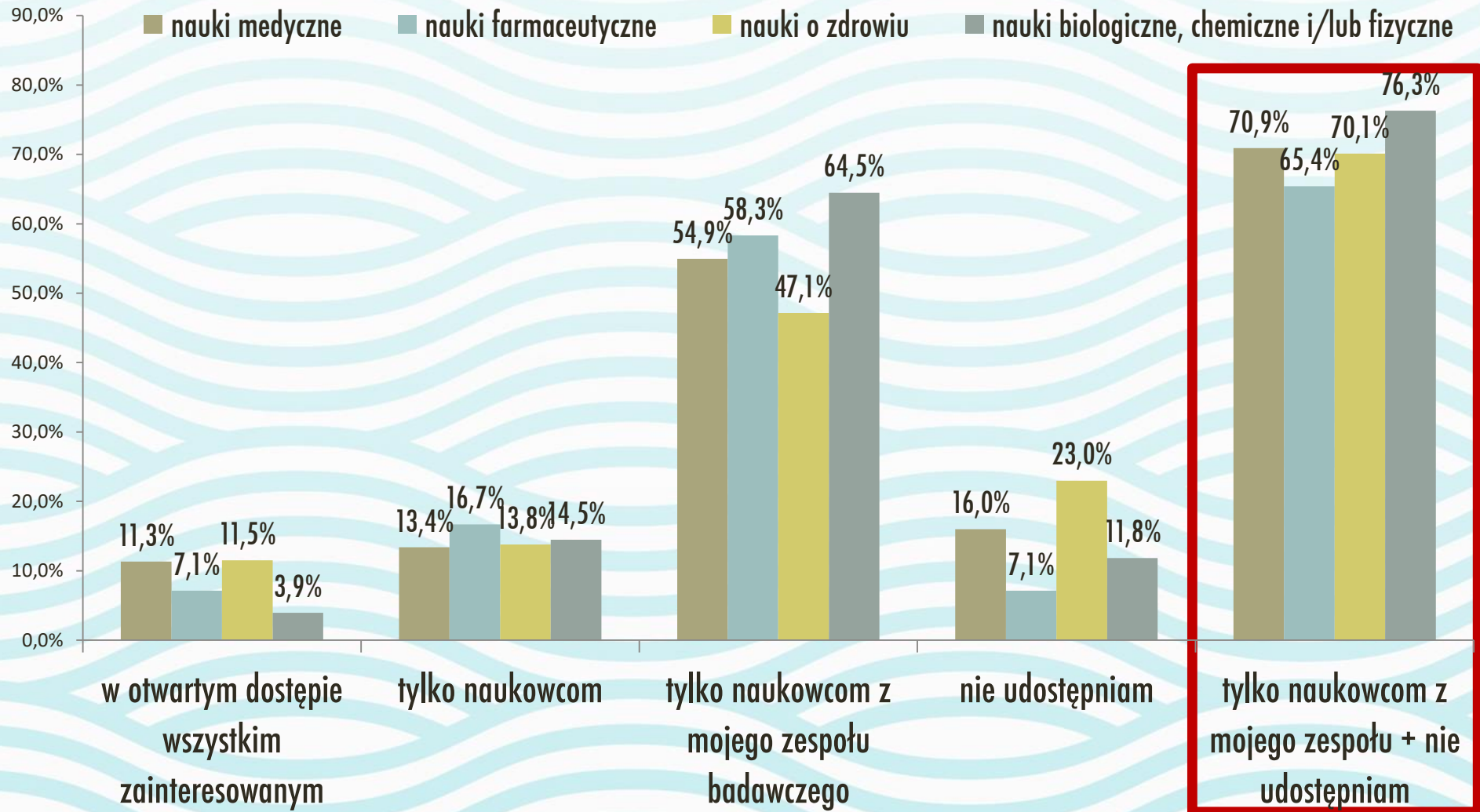


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# (nie)udostępnianie danych badawczych w poszczególnych dziedzinach nauki



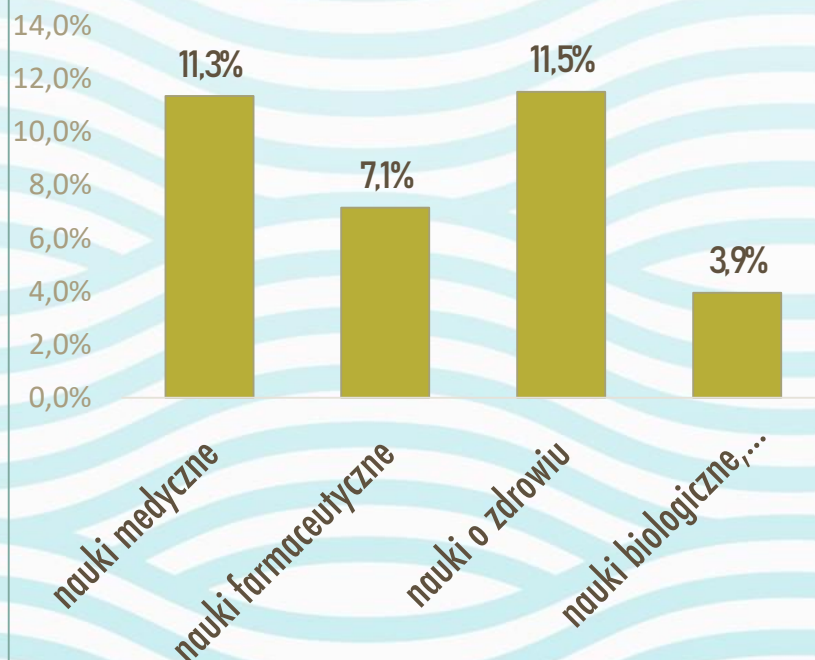
I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

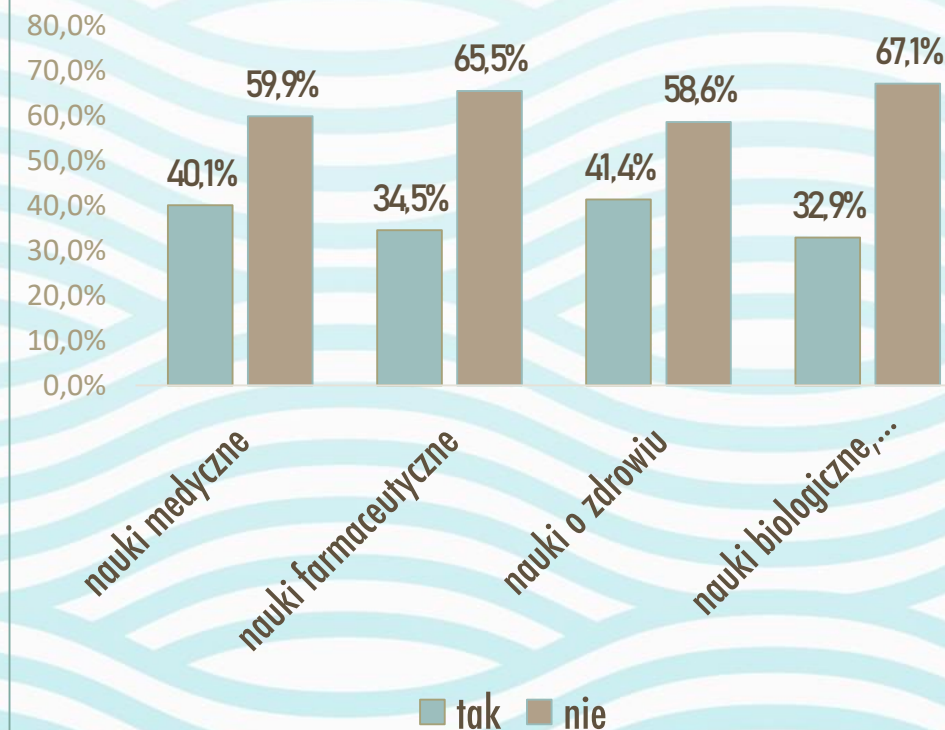


# udostępnianie a korzystanie...

## Udostępnianie danych w otwartym dostępie wszystkim zainteresowanym



## Korzystanie z otwartych danych badawczych w poszczególnych dziedzinach nauki



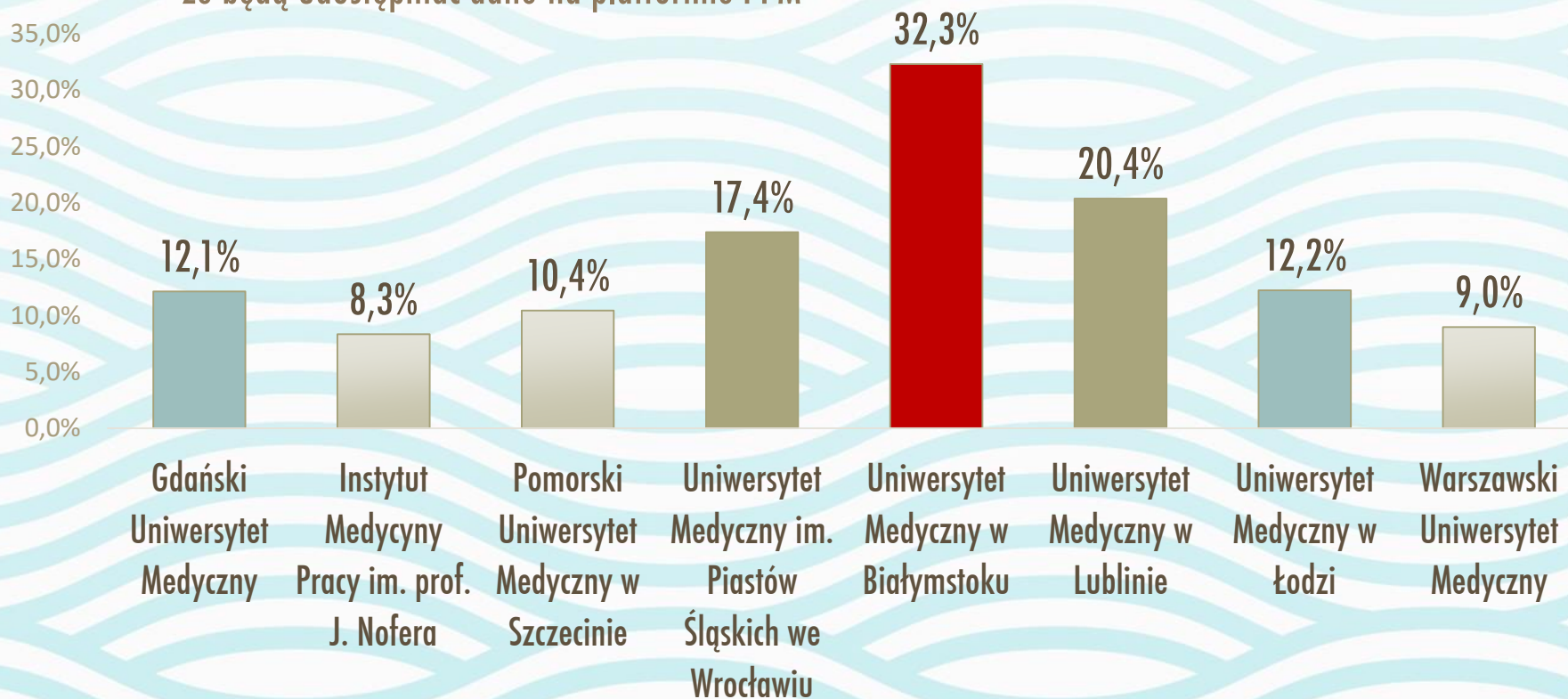
I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# na ile możemy liczyć na start?

Odsetek naukowców z poszczególnych uczelni, którzy deklarują, że będą udostępniać dane na platformie PPM

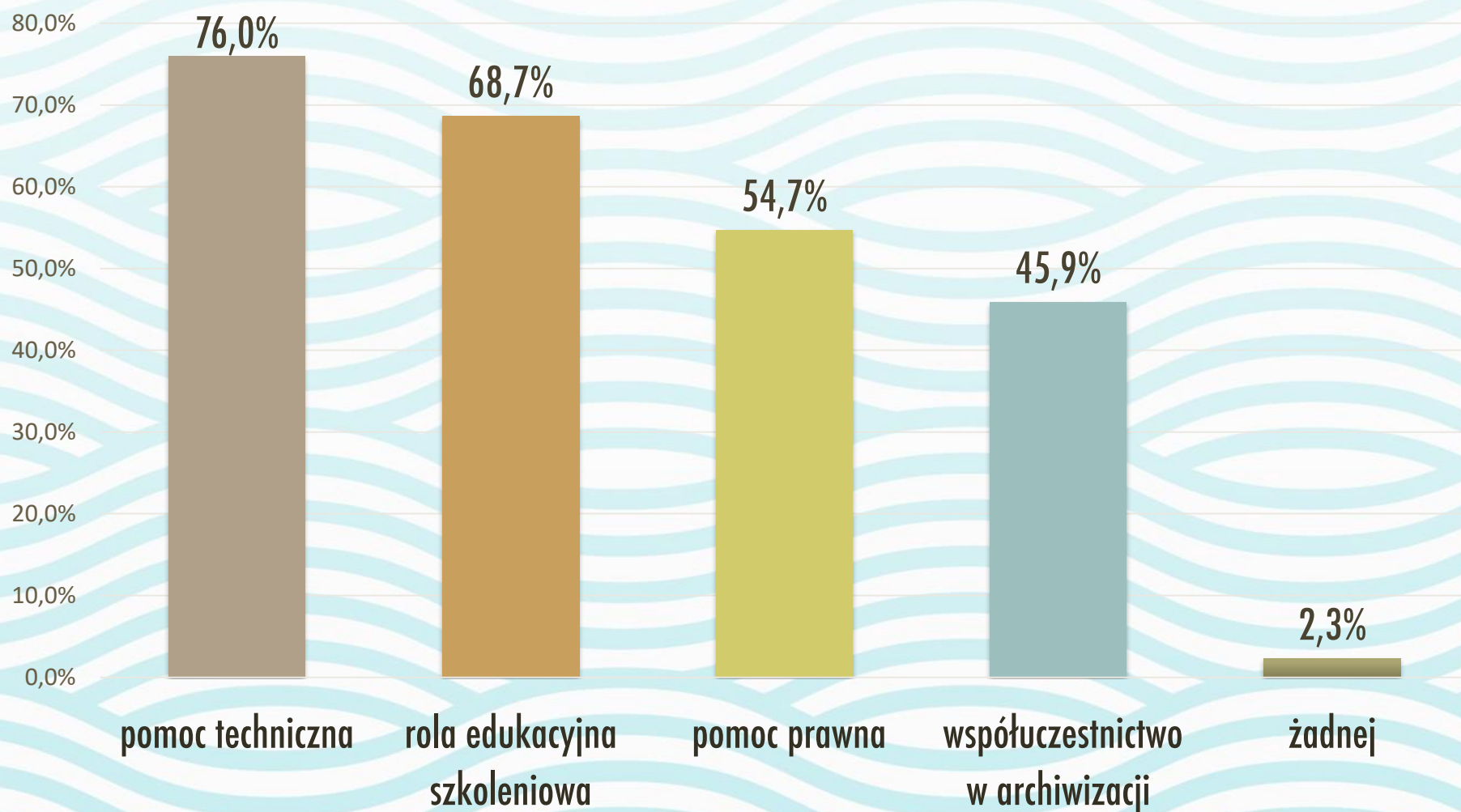


I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# jakiej pomocy oczekują naukowcy od bibliotek?



I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# wnioski: morze niewiedzy i ocean obaw

- naukowcom **brakuje wiedzy** na temat zarządzania danymi badawczymi
- **nie posiadają umiejętności** niezbędnych do deponowania danych
- mają **mnóstwo obaw** odnośnie zabezpieczenia swoich interesów
- mają **liczne wątpliwości** natury prawnej
- obawiają się dodatkowych obciążeń
- większość respondentów nigdy nie tworzyło DMP – **przewidywane trudności w kontekście nowych wytycznych NCN**

**niski stan wiedzy będzie powstrzymywał naukowców przed deponowaniem danych na PPM !**



# wnioski: ocean wyzwań

- co czwarty ankietowany korzysta z otwartych danych – **widzą potencjał**
- nieliczni zadeklarowali przeciwnicy – **dobry prognostyk**
- 84 osoby deklarują udostępnienie swoich danych – **osiągniemy wymagany wskaźnik**
- większość respondentów nie wie, czy udostępni dane badawcze – **otwarta kwestia**

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



**wnioski:** większość respondentów oczekuje pomocy

## **kampania informacyjno-promocyjna**

- niezbędne przeszkolenie się pracowników bibliotek
- konieczne szkolenia z zakresu **zarządzania danymi badawczymi** dla pracowników naukowych uczelni
- wprowadzenie do programu szkoleń dla doktorantów z zarządzania danymi badawczymi
- pokazywanie korzyści z zarządzania danymi badawczymi – **dobre praktyki**

**zarządzanie danymi oszczędzi czas i poprawi jakość badań**

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

**Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego**



ważne:

- część uwag respondentów jest zasadnych:
  - **EMBARGO** - pokazywać korzyści z udostępnienia danych po jakimś czasie
  - przyjęcie polityki otwartości to za mało
  - przydałoby się **większe wsparcie władz uczelni**
- podnoszony przez respondentów problem konieczności uzyskania zgody od przełożonych

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego



# OTWARTE DANE MEDYCZNE morze potencjału, ocean wyzwań

ANNA GRYGOROWICZ

AGNIESZKA MILEWSKA

NATALIA WIŚNIEWSKA

dziękujemy za uwagę



w prezentacji wykorzystano elementy graficzne pobrane ze strony:  
<a href="http://www.freepik.com">Designed by Freepik</a>

I KONGRES BIBLIOTEK SZKÓŁ WYŻSZYCH 12-14 czerwca 2019 Łódź

Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

